

sum tribus modis posse fieri. Aut concedendo rem in emphyteusim reservato directo dominio, in quo casu proculdubio ampliatio Feliciani dubitationem non habet, quoniam vendor manet dominus directus rei in emphyteusim concessus, & sic quoties illam petit, aut redditum ex ea petit rem suam, aut fructus eius, circa quam nullum jus potest competere creditoribus emphyteute, quod non cedat juribus domini directi, & posterius sit, quemadmodum item contingit in feudo, ut animadvertis Ponte *de cessione 4. ex numero 9.* Secundo ita ut transferatur in accipientem dominium integrum, tam utile, quam directum, verum reservato redditu annuo, & iste contractus dicitur *census reservatus.* Tertiò ita ut in concessionarium transferatur etiam integrum dominium utile, & directum; sed concessionarius ipse imponat super illa re empta censum ad rationem quinque, vel septem pro centenario, habito respectu ad quantitatem pretii predii empti: qui dicitur *census consignatus,* & celeritate conjungendorum actionum occultatur sub hac conventione duplex contractus, ut alias in l. 3. §. sed *si debitorem, ff. donation.* inter, primus venditionis predii, alter venditionis census, & tunc ex contrahentibus est emptor, & vendor. Qui constituit censum consignatum, emit predium, & vendit censum: qui vero vendit predium, simul emit censum. De differentiis inter ista duo censum genera consignati, & reservati, late agit Gaspar Rodericus *ubi sopra,* & Avendan, *de censibus ex capite 13.*

Quod vero attingit ad limitationem Feliciani, quavis sit in praxi recepta, existimo multum deviare ab equitate d. l. licet, & ratione decendi a nobis tradita. Quoniam qui concedit predium ad censem, non confert beneficium in emptorem, neque in creditoris eius, neque auger eius patrimonium, sed potius minuit. Etenim si predium concessum pro censu sit urbanum, eger multis reparationibus, ut conservetur, que facienda sunt ex patrimonio debitoris, anterioribus creditoribus obligato, subjectum est periculo ruina vacationis a locatione, & sic cessationis fructuum: at creditor census semper recuperat redditus, seu tertias uniformes, liberas ab omnium sumptu, que nunquam cessant, sive locutus donus, seu non locutus, & si ista non percipiuntur ex domo vendita, solvuntur a debitor ex proprio patrimonio. Si vero predium concessum pro censu sit ralicum, eger maximum sumptu, & expensis pro colligendis fructibus, subjetat frequentissimi sterilitatis: experientia docet, non correspondere fructus, qui dicuntur deductis expensis, l. se a patre, vel domino 36. §. fructus, ff. de peti. hereditat. leg. fundus, qui 52. in princip. ff. famil. eris cond. l. quod in fructu 46. ff. de usris, l. 39. tit. 28. part. 3. redditibus anni introitus ad rationem septem pro centenario, notat Gaspar Rodericus *de annuis redditibus libro 1. questione 6.* n. 22. Et dubitari non potest, censem prediorum fructuose esse exteris paribus, & melioris conditionis, qui non subdit sterilitatis, nullis eger expensis ad recolligendos fructus, non subest periculo latronum aut incendiariorum, in hoc Regno frequentium, non casmatibus, non terramotibus, non tempellatibus, cuiusmodi frequentia pericula ob peccata nostra hisce diebus oculis nostris vidimus: igitur qui predium pro censu permittat, non proficit emptori, sed sibi ipsi, non utilitati proximi, sed sua, neque illum afficit beneficio, aut eius creditoris: in modo sepe numero exigit redditus non ex fundo vendito, aut prelio fructuum eius, sed ex patrimonio debitoris prioribus creditis obligato, & in eum recte cadunt verba J. C. in l. si pupilli 6. §. & si quis, ff. de negotiis gestis, ibi. *Suum enim portis quam meum negotium gestisse, qui cum deprendandi causa accedit suo lucro, non meo commodo fudet.* Indignus ergo est privilegio prælationis indulto per dict. leg. licet, gratuitis mutuatoribus, ob rationes supra consideratas, que nullatenus in dicto casu militant. Ac per consequens ego censem, in predicto casu non esse nisi concessori predii ad censem, sive consignatum, seu reservatum, concedendum prælationem contra credidores anteriores censuari. Nec me movet, quod opinio Feliciani admittatur in praxi judicatorum, in quam mille errores irreperuntur, & que sepe numero deviat ab aequitate, deviat a jure, seu id efficiat ignorantia propter repentina, & inconsiderata judicia, seu perturbatio, & affectus judicantium. Deus scit. Vidi sepius inconfiderat, sine studio, & sine magna juris notitia judicari, & decidi causas difficillimos. Dolendum malum, sed insanabile. Monit nos *Sapiens Ecclesiastes 5. num. 7. Si videremus*

sua pecunia empta. Ita sentit Franch. *decif. 97. & decif. 369.* Galp. Rodericus *de annuis redditibus libro 2. quest. 20.* per totam, propriè n. 12. ubi refert sic censuisse Senatum Pintianum, & n. 13. in fin. eandem sententiam significat Ponte *decif. 34. ex n. 3.* tametsi non satis se declarat. Et revera hæc limitatio ita in hoc Regno judiciorum usu recepta est, ut jam de illa non dubitetur.

27 Ego vero non solum de hac ampliacione dubito, sed illam etiam existimo falsam, & sine fundamento, cum non aliud habeat, quam *text. in dict. leg. licet,* que nimis distat ab hoc casu, & ejus ratio decendi nullatenus in illam caderet potest. Et præter quam quod contra illam faciunt omnes rationes, quas expendimus contra quartam limitationem supra traditam, item contra tertiam, & hic pressius urgebimus, nunc expondo, eum, qui dat pecuniam debitori ad emendum predium, super quo censum constitutus, nullum beneficium in illum conferre, neque erga illum exercere liberalitatem, sed suam propriam utilitatem querere, neque afferre commodum anterioribus creditoribus, quibus utilius est debitorum carere prædio empto ex illa pecunia, quam secundus creditor attulit, & dedit debitori, ut censum emeter, quam ut illud habeat corum debitor cum onere census; cum regulariter onus redditum excedat utilitatem fructuum, ut considerabamus *supr. n. 23.* præsertim si census venditus esset a rationem septem, vel octo pro centenario, pretium autem ejus, & pecunia pro illo data, conversa suffit in emptionem feudi (quod est in hoc Regno frequentissimum) ex quo colliguntur fructus ad rationem quatuor, vel quinque ad summum pro centenario. Hoc est evidens damnum anteriorum creditorum. Ergo nulla est ratio, cur iste secundus creditor habeat privilegium contra credidores anteriores, & cur illud lex indulget ei, qui sui lucri causa pecunia ex sola numeratione fiat propria accipientis, id est mutuum dicitur, quia de meo tuum sit, l. 2. §. appell. ff. si cert. petat. l. 1. §. mutui datio, ff. de act. & oblig. singularis, & elegans *text. in l. se ventri 8. §. pervenisse, ff. de privil. credit. benigno vero juris interpretatione illa pecunia, que numeratur debitori concessa gratis ad emendum predium, etiam si per enumerationem debitoris facta, dicitur adhuc creditoris, cum incontinenti, postquam debitor numerata est, pervenit ad manus venditoris predii, in quo debitor hypothecam specialem constituit in favorem secundi creditoris, d. §. pervenisse. Aliud planè est, si emptio predii fieret ex intervallo, & interim pecunia apud debitorum permaneret, tunc enim non possit dici pecunia creditoris, ut in predicto §. pervenisse. Pecunia vero non gratuita, sed que ad debitem titulo venditionis pervenit, illique debebat, non potest dici pecunia creditoris, quod cum iudicio animadvertis Ponte *conf. 8. n. 20. vol. 1.* Igitur predium, quod debitor ex illa pecunia emit, non potest dici comparatum ex pecunia creditoris, qui census emit: ac per consequens quavis ex conventione cum debito posse fieri, ut res ex illa pecunia empta sit specialiter creditori obligata, non poterit in hoc casu communicari predicto secundo creditori privilegium prælationis contra credidores anteriores indulsum per dict. l. licet, cum conditions ab illa requirata non serventur, nullaque juris prærogativam, & anterioritatem in re sic empta, & hypothecata acquirat; sed habebit locum ex tempore inter alios credidores. Nam quavis debitor possit hypothecam subiecere quamlibet rem suam in favorem secundi creditoris, non potest voluntate sua illum prioribus preferere, & res a se acquisitas a priorum creditorum nexo liberare, illosque aut excludere, aut postponere, nisi servatis conditionibus *text. in l. licet,* à cuius littera, mente, & ratione causa predicta quinta ampliationis omnino alienus est.*

Atque ut hujus postrem rationis vis evidenter apparet, singamus, Petrum dedisse Pauli mille ducatos pro pretio census, quem impositurus sit super domo ex illa pecunia emenda à Joanne; Paulum autem illam pecuniam, quæ est pretium census, tradere Joanni vinculatum, ut ex illa emat massarium cum speciali hypotheca pro evictione predictæ domus à Joanne vendit. Tunc inquiramus, an Paulus in hac massaria acquirat prælationem contra creditoris Joannis, juxta cautelam Cepolla, de qua *supr. num. 24.* an vero non acquirat? Si quidem non acquirit. Ergo similiter modo non acquirere Petrus prælationem in domo contra credidores Pauli. Non enim potest assignari major ratio in uno casu, quam in altero. Si vero Paulus in massaria acquirit prælationem, planè dicendum est massarium esse emptam ex pecunia Pauli, quo-

SUMMA DISPUTATIONIS VIGEST.
MÆNO NÆ.

- nam illi soli conceditur privilegium prælationis per d. l. licet C. qui potiores, cuius pecunia emptum fuit præsum specialiter hypothecatum. Si autem pecunia fuit Pauli, ergo non fuit Petri, à quo primùm fuit profecta, quia duorum in solidum esse non potest, leg. si ut certo, §. si dubius veiculum, ff. commodati.
- 32 Neque hic habet locum ratio illa ab aliquibus nimium exagerata, quod nullam possint creditores anteriores habere querimoniam, si creditor secundus auferat rem, quæ sine ipsius pecunia quæstia non fuisset debitor, quam expedit Franch. decis. 97. numer. 4. & 6. Nam in modo habere possunt iustam querimoniam, cum res illa non sit quæstia debitorum cum ipsis lucro, sed portio cum damno, cum illi gravius onus impositum fuerit, quam sit pretium ipsius. Et sic secundus creditor parum attulit ad patrimonium debitoris, & multum auferret, cum & tertias exigat fructibus rei pretiosiores, & intercesset etiam tertiarum juxta hujus Regni confutacionem. Quare iniquum erit, ipsum auferre rem, quæ debitoris patrimonium ita oneravit, ut opus fuerit ex illo supplere redditus, cum fructus non ascenderint ad valorem tertiarum, & earum interesse, & post exhaustum patrimonium debitoris anteriores creditis obnoxium velle preferri etiam quoad forte.
- 33 Secundò, quia sèpè sapientia contingit pecunia unius creditoris acquiri rem aliquam debitorum patrimonio, & ilium non preferri ceteris quoad illam, sed in concursu creditorum communī jure tui jure debere, ut qui prior sit tempore, potior sit iure: ut aperte probat text. in l. quāquis 17. C. de pign. & in l. quidam fundum 16. ff. de in re verso, & docet Baldus in leg. prætextu debiti 4. num. 5. C. commodat. & in leg. licet, num. 2. C. qui potiores, Alexander. in l. si cum dote 23. §. si mulier, n. 5. ff. solut. matrim. Jason in leg. creditor. qui ob restituionem 23. n. 5. ff. si cert. petat. Negusantius de pignor. 5. part. membr. 2. num. 3. Gayl. præt. obseruat. libr. 2. obseruat. 12. num. 2. Conanus libr. 4. commentar. jur. civil. cap. 17. num. 12. Barbosai in dict. leg. si cum dote, §. fin. num. 31. & 34. ff. solut. matrim. Zafius in leg. quod quis, num. 3. & 4. ff. de privil. credit. Stracca de decotib. 3. parte ultim. partis, num. 8. & 10. Bart. in dict. l. si cum dote, §. si mulier, num. 10. Gizzarelli decis. 62. ex num. 5. Hieronymus Laurent. decis. 96. n. 1. Maynardus decis. 45. lib. 2. Grivellus decis. 56. n. 1. Faber. lib. 8. Codicis tit. 7. diffin. 6. Ripa in l. si ventri, §. in bonis, ex num. 6. ff. de privil. creditor. Parlador. lib. 1. rer. quotid. cap. 8. num. 1. Gutierrez libr. 3. præt. quæst. 99. ex num. 3. Matienzus in l. 7. tit. 16. lib. 5. Recop. gloss. 5. ex num. 6. & est communis Doctorum sententia, nisi venditio esset dolosa, ex qua non transferretur dominium, ut notat Grivellus decis. 56. ex num. 8. Gizzarelli. dec. 62. Surdus conf. 528. num. 6. lib. 4. Stracca de decotib. 3. part. num. 31. quæ est solemnis limitatio prædictæ conclusionis, quam etiam tradit Maynardus decis. 46. lib. 2. Igitur requiruntur ad acquirendam istam prælationem omnes conditions, quas requirit textus in dict. l. licet, quæ soluunt dat prælationem mutuanti gratias ad rem emendam, non ementi, & ad suum lucrum, commodum, & securitatem vinculanti pecuniam debitoris, ut ex illa aliam rem emat, & duplice illum gravanti quæ maxima iniquitate, primo, ut tradat rem venditam pro pecunia illi data: secundò, ut non utatur pretio explicito, & liberò rite sua venditæ, ut deberet, sed suam pecuniam tenet servam, & vinculis inclusam, sine ullo suo, aut anteriorum creditorum commodo. Facit l. cum quidam 24. in princip. C. de legat.
- 34 Sexto alii ampliandam credunt d. l. licet, ut privilegium ibi secundo creditori concessum contra priores extendant etiam contra dote, quæ ampliatio est controversa, de qua vide textum in §. his consequens, seu in §. quæstum est, in Autent. de qualitate dote, collat. 7. seu novell. 97. cap. 3. qui denegat hoc privilegium agenti contra dote, Socinum juniore cons. 10. num. 11. part. 3. Baldum novel. de dote, part. 10. num. 3. & 35. Negusantius de pignorib. 5. part. membr. 2. num. 17. Cepollam caute 124. numer. 1. in fin. Gregor. Lopez in l. 30. tit. 13. part. 5. gloss. 4. circa fin. Covaruv. lib. 1. variar. cap. 7. n. 2. vers. Præter hoc, Castillo decis. 204. ex num. 6. lib. 3. Gutierrez præt. q. libr. 3. quæst. 100. Gasp. Rodericum de annis redditib. libr. 2. quæst. 20. num. 6. & 7. cum seqq. & ibi dicit, juxta hanc ampliationem sepius judicasse Senatum Pintianum, Barbosai in l. 1. 6. p. num. 11. & 12. ff. solut. matrim.
- In primis hæc conclusio probatur expresso jure Canonic. 3.

Disputatio XXIX.

nico in Bulla 15. Extrav. Pii V. incipit: Capientes tom. 2. Bullarii novi, & ejus declarationibus motu proprio expeditis, in quarum prima §. 3. ita dicitur: Porro in satisfactionem creditorum dictorum Cardinalium, & Prelatorum in Romana Curia decadentium, talis ordo servetur, &c. in §. 4. sequenti: Prior causa sit eorum, qui pro usu dictorum Cardinalium, & Prelatorum, eorumque familiæ res cibarias dederint; & §. 5. Secunda eorum, qui res vestiarias, & ad usum corporis ipsorum, non autem ad ornatum, vel pompa necessarias subministraverint, quandoquidem ex causis hujusmodi creditoris, ut plurimum sint pauperes, vel mercatores, qui pro illis advehendis innumera pericula subeunt; & sine illis prefati Cardinales, & Prelati statutum eorum dignitas, usque ad obitum minime sufficiunt potuisse, & requisiti utique verisimiliter omnem honestam obligationem, etiam cum iuramento, & in forma Camere contraxisse: & §. 6. Tertia vero causa sit prefatorum mercenariorum, quibus certa constituta merces appareat: quibus faris factis in catervis servetur jus commune. Quod non tantum in futuris, sed etiam in pendebitis negotiis locum habere decernimus, etiam si ex alia causa creditors instrumenta, & obligations, etiam in forma Camere habeant. Quæ constitutio confirmata est per aliam constitutionem Gregorii XIII. motu proprio expediat, contenant in Bulla 71. ejusdem Gregorii XIII. incipit: Cum sicut accipimus, eodem tomo secundo Bullarii novi.

Succedit igitur doctrina celebris, & apud omnes indubita, nempe jus canonicum & civile se invicem coadjuvare, cap. leges, cap. si in adjudicatum, dict. 10. cap. 1. ibi: Quia sicut leges non dedignantur Sacros Canones imitari, ita & sacrorum instituta Canonum, Principium constitutionibus adiutori, ubi notant omnes de novi operi nunciat. cap. dadum 14. de Prebend. in 6. cap. autoritate 7. de concess. Prebend. eod. lib. 6. Quare quemadmodum in iis, quæ jure canonico statuta non sunt, recurrunt ad jus civile: ita in iis quæ non sunt statuta de jure civili, recurrunt ad jus canonicum, ut tradidit Butrius in cap. licet 10. n. 25. Parornit. n. 10. Marian. Socin. n. 14. de foro compet. Felin. in cap. Ecclesiæ Sanctæ Marie 10. n. 49. de confess. Joan. Lupus in repet. Rubrica de donat. inter, in introduc. n. 5. & n. 15. Burgos de Paz in l. 1. Tauri n. 599. Castillo ibid. ad verb. Primamente, Montalus in l. 4. tit. 5. lib. 1. fori, ad verb. Acaerde en uno, Didac. Perez in praemio ad ordinaciones Regias, quæst. 3. Olanus in praesatione ad librum Antinomiarum, num. 5. Cum igitur expressè statutum sit de jure Canonico, creditores ex causa alimentorum esse præferendos ceteris, etiam hypothecariis: & de jure civili nihil repertari contra statutum, in modo multa similia, sequendum erit hac in re jus canonicum.

Nec defunt multa in jure civili constituta, que hanc sententiam coadjuvent, & confirmant. Nam secundò occurrit, quoniam creditor ob impensas factas pro conservazione rei præfertur omnibus anteriores creditoribus, leg. interdum 5. §. qui potiores: Illius enim pecuniam salutem fecit totius pignoris causam, leg. hujus 6. ff. cod. l. 28. & 29. tit. 13. part. 5. & ibid. Gregorius. Ex quo sit, ut creditor ob impensas factas pro conservanda hypotheca mercium debitoris pro alimentis, & salariis institutorum, & aliis ejusmodi, sit præferendus quibuscumque aliis creditoribus hypothecariis anteriores, in pretio mercium. Et generaliter, qui expendit pro conservanda re, præfertur omnibus creditoribus in re conservata, juxta præfata l. interdum, cun d. l. hujus, ut notant ibi omnes Scribentes, & ubi supra relati Cavalcanus, & Decianus, Roman. singul. 336. Negusantius de pignoribus 5. part. membr. 2. num. 15. & 7. part. membr. 3. ex num. 14. Natra conf. 336. ex n. 8. tom. 3. Menoch. de recuper. poss. remed. 11. n. 8. Afanis de executionibus 8. 7. cap. 13. Caffanæus in Catal. gloria mundi 12. par. consider. 99. ltim. 3. Thusc. litt. H. concl. 131. num. 27. Richard. in commentar. l. privilegia 16. ex n. 36. & num. 79. ff. de privil. creditorum, inferto in §. quedam actiones 20. Instr. de actionib. Ergo, qui est creditor ratione alimentorum, quibus conservatur vita hominis, & ex consequenti ejus patrimonium, præferendus est aliis omnibus creditoribus quantumcumque hypothecariis & privilegiatis, quoniam, ut eleganter adnotavit ingenio, & eruditio insignis, humanitatem & omni virtutum genere ornatussimus D. Petrus Jordanus Ursinus S. R. C. Neapolitanus Praes, in elegantissimo suo libr. de successione fidei, par. 2. quæst. 1. art. 1. n. 14. in fin. Judices in iudicando ex similibus ad similia procedere debent, leg. non possunt, leg. nam & Pedius ff. de legib. neque enim quod le-